

Z čeho všeho lze vyrobit betlém

Následující neděli začíná advent (odvozeno z latinského slova *adventus* – příchod) – období čtyř neděl před Vánoce, které se nese ve znamení očekávání příchodu Spasitele. Je to čas příprav na vánoční svátky oslavující narození Krista, jež lidé po staletí uctívají výrobou a stavěním betlémů.

Ty mají kolébku v církevním prostředí středověké Itálie. Nejstarší betlémy v podobě jesličkových skříní a oltářů byly malované na způsob deskových obrazů. Z nich se v raném baroku vyvinuly figury postav v životní velikosti, které pak přešly do kostelních jeslí.

Do českých zemí přinesli tradici stavění kostelních betlémů jezuité v 60. letech 16. století (svými misemi přispěli k jejich rozšíření i v převážné části Evropy a

také na dalších kontinentech – v Asii a Jižní Americe). Prostřednictvím jezuitských církevních hodnostářů pak zmenšené jesličky pronikaly i do světského prostředí – nejprve do sídel vysoké šlechty, kde byly často na odznak zámožnosti zhotovovány z drahých a vzácných materiálů,

např. stříbra, zlata, slonoviny či drahých kamenů. V 18. století se dostaly i mezi nižší šlechtu a měšťanstvo. Do širších lidových vrstev pronikaly po roce 1780 v souvislosti s josefínskými reformami, které označily stavění betlémů v kostelech za obyčej církve nedůstojný. Po jejich vykazání z

církevních objektů si proto lidé začali výjevy Kristova narození zhotovovat sami – byl tak položen základ lidovému betlémářství 19. a 20. století.

K tvorbě betlémů bylo v naší zemi používáno rozmanitých technik i materiálů. Nejužívanější surovinou bylo dřevo a papír, nechyběl však ani plech, cín, sádra, vosk, hrnčířská hlína, porcelán, sklo, perník, čokoláda nebo třeba uhlí či chlebová hmota.

Přes značnou sekularizaci společnosti nezankla výroba jeslíček ani v 21. století. Naopak přibýly nové materiály (pedig, fimo, smalt, TwistArt, křišťálová pryskyřice aj.) i způsoby výroby (nitěná grafika, pyrografie či scrapbooking). Dokladem je výstava *Betlémy regionálních tvůrců*, která bude na vsetínském zámku slavnostně otevřena o 1. adventní neděli 29. 11. 2015 v 15 hodin a k vidění bude až do 10. 1. 2016.

Mgr. Milada Fohlerová, etnograf, MRV, Vsetín

Foto: Betlém Radky Krivové z pedigu. Fotoarchiv autorky.